

Zarafshon

1913-yil aprel oyidan chiqqa boshlagan

Fidoyilik –
Vatanga xizmat demak!

2023-yil 28-yanvar, shanba,

11 (23.732)-son

KUN
HIKMATI

Kechirilmilik
hamma vaqt ham
yaxshilikka olib
kelmaydi.
Xato qilgan odam
jazosini olishi kerak

Hududni ijtimoiy- iqtisodiy rivojlantirish

bugungi kun talablariga javob beradimi?

Nurobob tumanida aholi tadbirdorligi uchun o'tgan yili 800 million so'm ajratilgan bo'lsa, joriy yilda bu raqam 2 milliard so'm bo'lishi rejalashtirilmoqda. "Temir daftar"da ro'yxatga olingan 100 ta xonadonga quyosh panellari o'rnatildi. 16 ta davlat-xususiy sheriklik shartlari asosidagi ijtimoiy va xizmat ko'rsatish loyihalari tashkil etiladi.

Viloyat hokimi E.Turdimov ishtirokida o'tkazilgan muhokamalarda tuman hokimining har bir o'rinosari o'z yo'naliши bo'yicha aniq tavsisi va topshiriqlar berildi. Aholi buni doimiy muloqot tizimini yo'iga qo'yish, yangi loyihalarni topib, tashabbuskorlarni qo'llab-quvvatlashni takomillashtirish yuzasidan fikrlar bildirildi.

Bir qarashda yangilik qilishga, hududda o'zgarish bo'lishiga harakat bordekgi ko'rindan, dedi viloyat hokimi. - Lekin har bir hokim o'rinosari joriy yila o'mallangan rejalarini tanqidiy ko'ribi chiqishi shart. Negaki, yangi loyiha qancha ko'p bo'lsa, shuncha ko'p yangi ish o'nri bo'ladi. Tabiiyki, aholining real daromadi ososhi, bu orqali chakana savdo, xizmat ko'rsatish, umuman pul aylanmasi ko'payadi.

Bu pirovorda tuman mahalliy budgetiga tushum miqdori ortishiga xizmat qiladi. Budgetda mablag' bo'lsa, yo'l quriladi, ijtimoiy muassasalarda sharoit yaxshilanadi. Ana shunda xalq davlatdan, qolaversa, sизu bizdan rozi bo'ladi.

Taqdimot va muhokamalar davomida har bir mutasaddiga o'z yo'naliши bo'yicha aniq tavsisi va topshiriqlar berildi. Aholi buni doimiy muloqot tizimini yo'iga qo'yish, yangi loyihalarni topib, tashabbuskorlarni qo'llab-quvvatlashni takomillashtirish yuzasidan fikrlar bildirildi.

Shu kuni viloyat hokimi tuman elektr tarmoqlari korxonasida ham bo'ladi. Korxona faoliyati, jumladan, navbatchi dispetcherlik xizmati, murojaatlarni ko'rish hamda ko'tarilgan muammollarni tezkor hal qilish, ta'mirlash brigadalarining ishi bilan tanishdi.

Kunning ikkinchi yarimda viloyat hokimi Kattaqo'rg'on shahrinij ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish loyihalari bilan tanishdi. O'tkazilgan muhokamalar davomida har bir yo'nališ bo'yicha rejalarini bugungi kun talablariga moslashtirish zarurligi aytildi.

Prezidentimning joriy yil 20-yillardagi "Ichki ishlar organlari xalqchil professional tuzilmaga aylantirish va aholi bilan yanada yaqin hamkorlikda ishlashtirga yo'naltirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori mamlakatimizda tinchlik-osoyishtalikni ta'minlash, fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarni ishonchli himoya qilish, eng asosiyasi, bugungi islohotlar bosh maqsadi bo'lgan — inson qadrini qaror toptirish masalasiga ustuvor ahamiyat qaratilayotganining yana bir amaliga tashdiq'i bo'ladi.

Sohadagi islohotlar yangi bosqichga chiqadi

Ichki ishlar organlari aholining ishonchli himoyachisi sifatida xalqchil professional tuzilmaga aylantiriladi

Aslida, ushbu hujjat ichki ishlar organlari kadrlar sohasida olib borilayotgan islohotlarning mantiqiy davomi bo'ldi. Chunki, qaror bilan tasdiqlangan "Ichki ishlar organlarning kasbiy madaniyati va xizmat intizomi kodeksi"ni qabul qilish tashabbusi bundan bir yil oldin davlatimiz rahbari tomonidan ilgari surilgan edi.

Umuman, davlatimiz rahbari imzolagan hujjat shaxsiy tarkib o'rtaida nafaqat "temir intizomi" ta'minlash, balki sohadagi islohotlarni yangi bosqichga olib chiqish uchun zamani yaratadi.

Zotan, qaror bilan ichki ishlar organlari xizmatiga nomozdarlari qabul qilish, kadrlarni tayyorlash, ularni o'qitish, qayta tayyorlash va malakasini oshirish, ta'lim

sifatini ko'tarish, ilmiy hamda psixologik faoliyatni rivojlantirish, jangovar va jismoniy tayyorgarlik darajasini yuksaltirish hamda xizmat o'tash masalalarida va albatta, sohani raqamlashtirish bo'yicha keng ko'lamli vazifalar belgilandi.

YANGICHA ISH YURITISHGA YARATILGAN ASOS

Shu paytga qadar faoliyatimizda nafaqat "Ichki ishlar organlarning intizom ustavi"ga amal qilib kelganan. Davlatimiz rahbari imzolagan hujjat bilan esa "Ichki ishlar organlarning kasbiy madaniyati va xizmat intizomi kodeksi" qabul qilindi.

(Davomi 3-sahifada) >>>

www.zarnews.uz

https://www.facebook.com/zarnews.uz

@zarnews_uz

https://twitter.com/zarnews_uz

30-yanvar – O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti Islom Karimov tavallud topgan kun

**Abdulla HOJA,
AQShda joylashgan Turkiston-Amerika Assotsiatsiyasi prezidenti:**

- Men O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti Islom Karimov bilan AQShda bir necha marta ko'rishish va u kishining suhabatini olish sharafiga mayassar bo'lganidan bag'oyat xursandman. Xususan, diyorimiz rahbari Birlashgan Millatlar Tashkilotining sessiyasida ishtirot etayotgan chog'ida BMT binosi oldida bir qancha vatandoshlar u kishi bilan ko'rishish va suhabatlashishni intizorlik bilan kutib turishar edi. Rasmiy tadbir yakunidan so'ng Islom Karimov o'z mashinasini ko'chada ataylab to'xtatdi, undan tushib, o'zbekistonlklarni qutladi va ular bilan samimiy suhabat qurdi. Bu esa biz uchun juda katta tarixiy voqeа bo'ldi.

Birinchi Prezidentimizning savobli amallari juda ham ko'pdir. Ular orasida eng ulug'i – O'zbekiston mustaqilligini e'lon qilish, uni mustahkamlash bo'ldi.

**Zokirjon ALMATOV,
O'zbekiston Respublikasi sobiq Ichki ishlar vaziri (1991-2005 yillar),
general-polkovnik:**

- Islom Abdug'aniyevich haqida juda ham ko'p yozilgan va umid qilamanki, hali juda ham ko'p yoziladi. Uning har bir kuni erta bilan mendan telefon orqali axborot olish bilan boshlanar edi. Har kungi axboroti mendan operativ vaziyatda mamlakatdagi tinchlik osoyishtalikka, shu bilan birlgilada, sodir etilgan jinoyatlarga ham katta ahamiyat berar edilar.

U kishining har bir so'zi kechagidek esimda: "Zokirjon bilib qo'y, mamlakatda tinchlik-osoyishtalikni o'rnatmasdan turib, ko'zlagan maqsadlarga erishib bo'lmaydi. Mening va huquqni muhofaza qiluvchi idoralarning asosiy vazifasi ana shu mamlakatda tinchlik, osoyishtalikni o'rnatish".

Rustam Xolmurodov Moskva davlat universiteti faxriy professori bo'ldi

Rossiya poytaxtida Moskva davlat universiteti tashkil etilganligining 268 yilligi munosabati bilan tadbir bo'lib o'tdi.

Tantanali marosimda MDU rektori, akademik Viktor Sadovnichiy Samarqand davlat universiteti rektori, O'zbekiston Respublikasi fan arbobi Rustam Xolmurodovga Moskva davlat universiteti faxriy professori unvon, diplom va medalini topshirdi.

Dog'

Energiya resurslaridan maqsadli va tejab-tergab foydalishning qanchalik ahamiyatlari ekanligini barchamiz yaxshi bilsak-da, yanvar oyida kuzatilgan anomal sovuq kundarida buni yana ham teranroq angladik.

Mansabdor shaxslarga jinoyat ishi ochildi

Elektr energiyasi, tabiiy gaz va boshqa resurslar hisobosiz emas, hammasi o'chovli. Aholi iste'moli uchun yoki korxona va tashkilotlar, ishlab chiqarish korxonalari ehtiyoji hisobga olinadi. Shunga yarsha oldindan to'lov amalga oshirilishi, talab va taklif aniqlanishi kerak.

Afsuski, hali-hanuz ayrim mansabdor shaxslar zamon talabini, qonun-qoidani olgisi kelmayapti yoki shaxsxi manfaatini umum manfaatidan ustun qo'ymoda. Shuning uchun ham joylarda aholi va hatto korxona va tashkilotlar, tadbirkorlar tomonidan energiya resurslaridan o'zboshimchalik bilan, noqonuniy foydalish holatlari kuzatilmoqda. Eng yomoni bunday holat qolayda ta'minotchilar ko'z yummoxda. Bunday holat Bulung'ur tumanida qayd etildi.

Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 12-yanvarda qabul qilingan 22-soni qarori 70-bandida iste'molchilarga elektr energiyasi yetkazib berish 100 foiz olinadigan haq to'lash asosida amalga oshirilishi, oldindan haq to'lanmagani hollarda iste'molchilar elektr tarmoqlaridan to'liq uzilish belgilangan. Ammo Bulung'ur tumani elektr tarmoqlari korxonasi mansabdor shaxslari tomonidan "Yevro Sam invest" MCHJning 4 million so'm va "Bulung'ur gaz servisi" MCHJning 3 million 256,5 million so'm, "Metin tekstil" MCHJ tomonidan 761 million so'm, "Xamra Begim Mirali KNX bog'i" fermer xo'jaligining 199,1 million so'm va "Mingmurod Dilmurod" MCHJlar tomonidan 1 milliard 621,9 million so'm zarar yetkazilgani aniqlangan.

Mazkur holatlar yuzasidan mansabdor shaxslarga nisbatan O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining tegishli moddalari bilan jinoyat ishi qo'zg'atilib, hozirda tergov harakatlari olib borilmoqda.

BU YILGI SOLIQ
TO'LOVLARIDA
NIMALAR O'ZGARDI?

2023-yilgi soliq stavkalariga birmuncha o'zgarishlar kiritildi. Jumlahdan, foyda solig'i (15 foiz, alohida toifalar uchun – 20 foiz), jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i (12 foiz), yuridik shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq (1,5 foiz), qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlar uchun yer solig'i (0,95 foiz), ijtimoiy soliq (budget tashkilotlari – 25 foiz, qolganlar – 12 foiz) bo'yicha stavkalar saqlab qolindи.

Qo'shilgan qiymat solig'i bo'yicha soliq to'lovchilarning toifasi, soliqni hisoblab chiqarish va to'lash tartibi, shuningdek, soliq hisobotini taqdim etish muddatlari o'zgartadi.

2023-yil 1-yanvardan QQS stavkasi 15 foizdan 12 foizgacha pasaytiirildi. Qoplanadigan (qaytariladigan) qo'shilgan qiymat solig'i summasining asosiligi yuzasidan kameral soliq tekshiruvini o'tkazish muddati 60 kundan 30 kunga qisqartirildi.

2023-yilning 1-iyulidan O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasining

qo'shilash bo'linmalari xizmatlari bo'yicha taqdim etilgan imtiyozlar bekor qilinadi.

Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha hududlararo davlat soliq inspeksiyasida hisobda turadigan soliq to'lovchilarga tovarlarni import qilishda qo'shilgan qiymat solig'i to'lovi hisobiga budjetdan qoplanishi lozim bo'lgan qo'shilgan qiymat solig'i summasilarni o'zaro hisobga olish huquqi berildi. Qo'shilgan qiymat solig'i o'zaro hisobga olish soliq va bojxona organlari tomonidan avtomatik rejimda amalga oshiriladi.

(Davomi 2-sahifada) >>>

(Davomi. Boshlanishi 1-sahifada).

Aksiz solig'i bo'yicha soliq to'lovchilarning toifasi, soliq hisobotini taqdim etish va soliqni to'lash muddatlarini o'zgarmadi.

2023-yilning 1-fevralidan neft mahsulotlari hamda ishlab chiqariladigan alkogol va tamaki mahsulotlari bo'yicha aksiz solig'i stavkalari 10 foizga indeksatsiya qilinmoqda. 2023-yilning 1-yanvaridan alkogol mahsulotini (kuchsiz alkogollik ichimliklarni bundan mustasno) ishlab chiqarishda aksiz solig'i aksiz to'la-nadigan mahsulot tarkibidagi etil spiritining ulushidan kelib chiqqan holda hisoblab chiqariladi.

2023-yilning 1-yanvardan oziq-ovqat xomashyosidan rektifikatsiyalangan etil spirit, efraldegiidli fraksiyadan texnik rektifikatsiyalangan etil spirit va asosiy fraksiyadan etil spiritiga aksiz solig'i stavkasi 5 baravarga oshiriladi va 1 litr uchun 7450 so'mni tashkil etadi. Shuningdek, joriy yildan alkogol va tamaki mahsulotlарини import qilishda aksiz solig'i stavkalari 5 foizga pasaytirilmоqda.

Foya solig'i bo'yicha ham soliq to'lovchilarning toifasi, soliq stavkalari, soliqni hisoblab chiqarish va to'lash tartibi o'zgarmadi.

2022-yil 1-noyabrdan tovarlar (xizmatlar)ni eksportga realitsatsiya qilishdan olingan foydaga, eksportdan olingan daromadning jami daromadagi ulushidan qat'i nazar, 0 foiz miqdorida soliq stavkasi bo'yicha soliq solinishi lozim. Bunda 2023-yil 1-yanvardan doimiy muassasalar orqali respublikamizda faoliyatni amalga oshiruvchi norezidentlarga xizmatlar ko'rsatishidan olingan foya bo'yicha 0 foiz miqdorida soliq stavkasi qo'llanilmaydi.

Shuningdek, 2022-yilning 1-sentabrdan keyin birinchи marta foya solig'i bo'yicha qo'llanilishiga qarab, oshiruvchi va kamaytiruvchi koeffitsiyentlari qo'llagan holda aniqlashiga qarab, oshiruvchi va kamaytiruvchi koeffitsiyentlari qo'llagan holda aniqlash tartibi o'zgarmaydi.

- soliq bazasini, shuningdek, 1 kvadrat metr uchun mutlaq miqdorda belgilangan eng kam qiymat miqdorlarini belgilash tartibi;

- xalq deputatlari viloyatlar Kengashlarining ko'chmas mulk ob'yeqtalaryning belgilangan eng kam qiymatiga, tumanlarning iqtisodiy rivojanishiga qarab, 0,5 gacha bo'lgan kamaytiruvchi koeffitsiyentini belgilash huquqi.

2022-yilning 1-iyulidan qonunchilikda yuridik shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliqning oshirilgan stavkalarini belgilash yo'li bilan ta'sir choralar qo'llanilishi mumkin bo'lgan ob'yeqtalarga soliq solish tartibi bekor qilindi.

Soliq hisobotini taqdim etish va soliqni (bo'nak to'lovlarini) to'lash mudatlariga o'zgartirish kiritildi. Xususan, quydagi muddatlar belgilanmoqda:

- Soliq hisobotini taqdim etish hisobot beriladigan soliq davridan keyingi 1-martidan kechiktirmay soliq davri uchun soliq, bo'nak to'lovlarini hisobga olgan holda shu muddatda to'liq to'lanadi;

- joriy soliq davri uchun soliq summasi to'g'risidagi ma'lumotnomani taqdim etish (bo'nak to'lovlar) joriy soliq davrinining 20-yanvaridan kechiktirmay;

- aylanmadan olinadigan soliqni to'lovchilar tomonidan bo'nak to'lovlarini to'lash - har chorakdagи uchinchи oyning 20-sanasidan kechiktirmay;

Qolgan soliq to'lovchilar uchun bo'nak to'lovlarini to'lash muddatlarini saqlanib qoladi.

Jismoni shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq

bo'yicha 2022-yilda amal qilgan soliq stavkalari Soliq kodeksida nazarda tutilgan ob'yeqtalar bo'yicha o'rtacha 10 foizga indeksatsiya qilinmoqda. 2018-yilda ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazuvchi organlar tomonidan belgilangan jismoni shaxslar uchun soliq solish ob'yeqtalarining kadastr qiymati miqdori (soliq bazasi) saqlanib qolishi shuni taqozo etdi.

2023-yilda turarjoy fondi ob'yeqtaliga (ko'p kvartiralri uylarga uziy bog'liq bo'lgan mashina turarjoylariga) ega bo'lgan jismoni shaxslar uchun soliq summasini o'tgan-yildagiga nisbatan oshirishga cheklow qo'llash amaliyoti saqlab qolindи. Xususan, 2023-yilda belgilangan kadastr qiymati asosida hisoblab chiqarilgan soliq summasi 2022-yil uchun hisoblangan soliq summasidan 1,3 baravardan ortiq oshmasligi lozim.

Qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarga soliq solishning teng sharoitlarini ta'minlash maqsadida qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarga ega bo'lgan jismoni shaxslarga nisbatan dehqon xo'jaliklari uchun nazarda tutilgan yer soliq'ini hisoblanib chiqarish va to'lash tartibi tatbiq etiladi. Ular uchun yer soliq'ini summasi soliq organlari tomonidan qonun hujjatlariga muvofiq belgilangan yer uchastkalarining normativ qiymatidan kelib chiqqan holda hisoblanadi. Bunda yer uchastkalarining normativ qiymatidan kelib chiqqan holda hisoblanadi. Bunda yer uchastkalarining normativ qiymatidan kelib chiqqan holda hisoblanadi.

Qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarning sifati yomonlashgan yoki yaxshilangan (bonitet bali pasaygan yoki oshgan) holda qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarga ega bo'lgan dehqon xo'jaliklari uchun ja misjoni shaxslarga nisbatan Soliq kodeksida nazarda tutilgan tartib tatbiq etiladi.

2022-yilning 1-iyulidan qonun hujjatlarini bilan yuridik shaxslar dan olinadigan yer soliq'ining oshirilgan stavkalarini belgilash yo'li bilan ta'sir choralar qo'llanilishi mumkin bo'lgan ob'yeqtalarga soliq solish tartibi bekor qilingan. Qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarning sifati yomonlashgan yoki yaxshilangan (bonitet bali pasaygan yoki oshgan) holda qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarga ega bo'lgan dehqon xo'jaliklari uchun ja misjoni shaxslarga nisbatan Soliq kodeksida nazarda tutilgan tartib tatbiq etiladi.

2022-yilning 1-iyulidan qonun hujjatlarini bilan yuridik shaxslar dan olinadigan yer soliq'ining oshirilgan stavkalarini belgilash yo'li bilan ta'sir choralar qo'llanilishi mumkin bo'lgan ko'chmas mulk ob'yeqtaliga soliq solish tartibi bekor qilindi. Ushbu norma ko'chmas mulk ob'yeqtaliga jismoni yoki yuridik shaxsga tegishli ekanidan qat'i nazar, ularning funksional vazifasiga (noturarjoylar) qarab soliq solishning teng sharoitlarini yaratish maqsadida barcha ko'chmas mulk ob'yeqtaliga nisbatan qo'llaniladi.

Bunda 2023-yildan boshlab yashash uchun mo'ljallanmagan ko'chmas mulk ob'yeqtaliga qismida jismoni shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq summasini o'tgan yildagiga nisbatan qo'llash amaliyoti bekor qilindi. Ushbu norma ko'chmas mulk ob'yeqtaliga jismoni yoki yuridik shaxsga tegishli ekanidan qat'i nazar, ularning funksional vazifasiga (noturarjoylar) qarab soliq solishning teng sharoitlarini yaratish maqsadida joriy etilgan.

Qolgan soliq to'lovchilar uchun soliqni to'lash muddatlarini saqlanib qoladi.

Qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarning sifati yomonlashgan yoki yaxshilangan (bonitet bali pasaygan yoki oshgan) holda qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarga ega bo'lgan dehqon xo'jaliklari uchun ja misjoni shaxslarga nisbatan Soliq kodeksida nazarda tutilgan tartib tatbiq etiladi.

Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq: Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni hisoblab chiqarish va to'lash tartibi o'zgarmadi. Quydagi lara ega bo'lgan jismoni shaxslar uchun suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni to'lash joriy etiladi:

a) tadbirkorlik faoliyati va (yoki) daromad olish uchun mo'ljallangan noturarjoy maqsadidagi ko'chmas mulk ob'yeqtaliga yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun belgilangan soliq stavkalarini bo'yicha;

b) qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarning dehqon xo'jaliklari uchun belgilangan soliq stavkalarini bo'yicha.

Mazkur norma yakka tartibdagi tadbirkorlar va jismoni shaxslar tomonidan noturarjoy binalarida tadbirkorlik faoliyati uchun, shuningdek, qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarning normativ qiymatini nisbatan 0,95 foiz miqdorida belgilangan soliq stavkasi saqlab qolindi.

Qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarning dehqon xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarning normativ qiymatini nisbatan 0,95 foiz miqdorida belgilangan soliq stavkasi saqlab qolindi.

Soliq to'lovchilarining ushbu toifasi: bo'yicha soliq organlari tomonidan hisoblab chiqariladi. 2022-yilda amalda bo'lgan soliq stavkalarini aniq miqdorini mahalliy davlat hokimiyati organlari tomonidan bazaviy stavkalar asosida, tumanlarning iqtisodisi indeksatsiya qilinmoqda.

BU YILGI SOLIQ

TO'LOVLARIDA

NIMALAR O'ZGARDI?

Quyidagi muddatlar o'zgartirishlar kiritildi:

- Yuridik shaxslar (bundan qishloq xo'jaligi korxonalar mustasno) uchun soliq hisobotini taqdim etish, u hisobot beriladigan soliq davridan keyingi yilning 1-martidan kechiktirmay belgilanadi. Soliq davri uchun soliq, bo'nak to'lovlarini hisobga olgan holda shu muddatda to'liq to'lanadi;

- soliq organlari tomonidan soliqni to'lash to'g'risidagi to'lov xabarnomasi topshirish soliq davridan keyingi yilning 1-martidan kechiktirmay belgilanadi.

Qishloq xo'jaligi korxonalar uchun soliq to'lashning 2 ta muddati belgilanadi. Ya'ni, 1-oktabrqa qadar - qishloq xo'jaligi yerlarini sug'orish va baliq ko'paytirish (yetishtirish) uchun foydalananidan suv hajmi asosida soliq organlari tomonidan aniqlangan yillik soliq summasining 70 foizi. Bunda qishloq xo'jaligi korxonasi tomonidan o'tgan soliq davrida foydalananidan suv hajmi to'g'risidagi ma'lumot mavjud bo'lmaganida, soliq summasi suvdan foydalish va suvni iste'mol qilish sohasidagi vakolatlari organ tomonidan tasdiqlangan suv iste'mol normativlari bo'yicha aniqlanadi.

15-dekabrqa qadar soliqning qolgan summasi:

Aylanmadan olinadigan soliq:

Aylanmadan olinadigan soliq stavkalarini soliq to'lovchilarning barcha toifalari uchun 4 foiz miqdorida yagona stavka belgilagan holda bixillashtirildi. Bunda borish qiyin bo'lgan va tog'li hududlarda joylashgan korxonalar uchun pasaytirilgan soliq stavkalarini 1 foiz miqdorida, boshqa aholi punktlarida joylashgan korxonalar uchun - 2 foiz miqdorida va aholi soni yuz ming va undan ko'p kishidan iborat shaharlarda - 3 foiz miqdorida saqlab qolindi.

2023-yildan aylanmadan olinadigan soliq to'lovchilar ictiyoriy asosda qat'iyligida belgilangan miqdorda soliq to'lashni tanlashga haqli. Bunda, jami daromad summasi 500 million so'mdan oshganda yiliiga 20 million so'm qat'iyligida belgilangan miqdordagi soliqni, jami daromad summasi 500 million so'mdan oshganda esa yiliiga 30 million so'm to'lashni tanlash huquqi berildi.

Qat'iyligida belgilangan summadagi soliq teng ulushlarda har oyda, kalendar oydan keyingi oyning 15-kunidan kechiktirmay to'lanadi. Yangi tashkil etilgan soliq to'lovchilar davlat ro'yxatidan o'tishda qat'iyligida belgilangan summa soliq to'lashni tanlashga haqli. Qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lashni rad etish navbatdagi soliq davri boshidan amalga oshiriladi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchining jami daromadi 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri oxiriga cha, 500 million so'mdan ortiq jami daromadga ega soliq to'lovchilar uchun belgilangan soliq stavkasiidan kelib chiqqan holda qayta hisoblanadi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchining jami daromadi 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri oxiriga cha, 500 million so'mdan ortiq jami daromadga ega soliq to'lovchilar uchun belgilangan soliq stavkasiidan kelib chiqqan holda qayta hisoblanadi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchilar uchun 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri oxiriga cha, 500 million so'mdan ortiq jami daromadga ega soliq to'lovchilar uchun belgilangan soliq stavkasiidan kelib chiqqan holda qayta hisoblanadi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchilar uchun 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri oxiriga cha, 500 million so'mdan ortiq jami daromadga ega soliq to'lovchilar uchun belgilangan soliq stavkasiidan kelib chiqqan holda qayta hisoblanadi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchilar uchun 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri oxiriga cha, 500 million so'mdan ortiq jami daromadga ega soliq to'lovchilar uchun belgilangan soliq stavkasiidan kelib chiqqan holda qayta hisoblanadi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchilar uchun 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri oxiriga cha, 500 million so'mdan ortiq jami daromadga ega soliq to'lovchilar uchun belgilangan soliq stavkasiidan kelib chiqqan holda qayta hisoblanadi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchilar uchun 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri oxiriga cha, 500 million so'mdan ortiq jami daromadga ega soliq to'lovchilar uchun belgilangan soliq stavkasiidan kelib chiqqan holda qayta hisoblanadi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchilar uchun 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri oxiriga cha, 500 million so'mdan ortiq jami daromadga ega soliq to'lovchilar uchun belgilangan soliq stavkasiidan kelib chiqqan holda qayta hisoblanadi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchilar uchun 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri oxiriga cha, 500 million so'mdan ortiq jami daromadga ega soliq to'lovchilar uchun belgilangan soliq stavkasiidan kelib chiqqan holda qayta hisoblanadi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchilar uchun 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri oxiriga cha, 500 million so'mdan ortiq jami daromadga ega soliq to'lovchilar uchun belgilangan soliq stavkasiidan kelib chiqqan holda qayta hisoblanadi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchilar uchun 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri oxiriga cha, 500 million so'mdan ortiq jami daromadga ega soliq to'lovchilar uchun belgilangan soliq stavkasiidan kelib chiqqan holda qayta hisoblanadi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchilar uchun 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri oxiriga cha, 500 million so'mdan ortiq jami daromadga ega soliq to'lovchilar uchun belgilangan soliq stavkasiidan kelib chiqqan holda qayta hisoblanadi.

Soliq davrida qat'iyligida belgilangan summadagi soliq to'lovchilar uchun 500 million so'mdan oshganda, qat'iyligida belgilangan summadagi soliq summasi u oshgan oydan joriy soliq davri ox

SOHADAGI ISLOHOTLAR YANGI BOSQICHGA CHIQADI

Ichki ishlar organlari aholining ishonchli himoyachisi sifatida xalqchil professional tuzilmaga aylantiriladi

(Davomi. Boshlanishi 1-sahifada).

Yuqorida aytganim ustavning asosiy predmeti xodimlarni rag'batintirish va intizomiy jazolash faoliyatini tartibga solishdan bo'lган. Yangi qabul qilinganodeks xodimlarni ma'naylati, sadoqati, xalqparvar etib tarbiyalash, ularda halollik, yuqori mas'uliyat hamda odob-axloq normalarga so'zsiz roya etish hissini shakllantirish, shu bilan birga noyo'ja harakatlar va korruption holatlarning oldini olishga qaratilgan.

Shuningdek, xodimlarning xizmatdan tashqari vaqtida olib, rahbar va xodimning o'zaro munosabati, boshligining majburiyatini ham o'z ichiga olgan.

Asosiy, kodeksda belgilangan qoidalarga amal qilishning qat'iy talablarini va shartlari ham belgilandi. Bundan buyon har bir xodim, urahbar bo'ladi yoki oddiy xodimmi, xizmat faoliyati samaradorligi va xizmat intizomini baholashda kodeks talablarini bilishi va unga amal qilishi asosiy mezon hisoblanadi.

Kodeksdagi qoida va talablarga amal qilmaslik yoki ularni qo'pol ravishda buzish esa xodimni ichki ishlar organlaridan xizmatdan bo'shatishgacha bo'lgan intizomiy jazo chorasi qo'llash uchun asos bo'ladi. Shuningdek, barcha darajadagi rahbarlar kodeks talablarining bajarilishiga qaratilgan ma'nayi-ma'rifiy va tarbiyaviy ishlarni amalga oshirish bo'yicha shaxsan javobgar ekanligi ko'rsatib o'tildi.

NOMZODLARNI SARALASH ZAMONAVIYLA SHADI

Kadirlarni xizmatga qabul qilish soha taqdirini belgilovchi eng dolzabar masalalardan biri hisoblanadi. Ochig'ini aytilish kerak, ichki ishlar organlari xizmatiga qabul qilish tizimi samaradorlik jihatidani ancha eskirgan, salohiyati nomzodlarni saralab olish imkoniyatini bermayotgan edi. Qayd qilingan hujat bilan ushbu masala ham qayta ko'rib chiqilib, xizmatga qabul qilishning mutlaqo yangi, takomillashgan zamoniaviy mechanizmi yaratildi.

Yangi tartibga ko'ra, tanlovlari ikki bosqichga, ya'ni saralash va o'rganish bosqichiga ajratildi. Endi "E-nomzod" yopiq axborot tizimini yaratish orqali xizmatga qabul qilish jarayonlari to'liq raqamlashtiriladi. Inson omili aralashuviga yuqori bo'lgan suhabat tizimi o'rniiga Olyi ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Bilim va malakalarni baholash agentligi tomonidan test sinovlarini qabul qilish va psixofiziologik (poligraf) tekshiruvidan o'tkazish tadbirlari amalga oshiriladi.

Aqliy sinovlar jismoniy darajani baholashdan oldin qabul qilinadi va testlarni faqat yaxshi va a'lo bahoga topshirganlar keyingi bosqichga qo'yildi. Nomzodlarni tibbiy ko'rikdan o'tkazish va shaxsiy yig'ma jildlarni shakllantirish saralash bosqichidan o'tgandan so'ng amalga oshiriladi. Shuningdek, hujat rasmiylashtirish jarayonlari byurokratik to'sqilarni bararaf etish nuqtai nazaridan soddalashtriladi.

Ta'kidlash o'rinni, shu paytgacha yangi qabul qilingan xodim hech qanday tayyorgarliksiz to'g'ridan-to'g'i rizmatga chiqarilish, vazifalar yuklatilish. Bu tartib va sinov uch oy, ya'ni qisqa muddat ekanligi yosh xodimlarning xizmat vazifasini lozim darajada bajara olmasligiga, xatolarga yo'l qo'yishiga sabab bo'layotgan edi. Yangi tartib bo'yicha xizmatga endi faqat salohiyati nomzodlar tanlab olinadi hamda boshlang'ich kasbiy bilim va ko'nikalarni egallaganidan so'ng xizmat qilish uchun ruxsat beriladi. Dastlabki sinov muddati esa bir yilgacha uzaytirildi.

Ta'kidlash o'rinni, shu paytgacha yangi qabul qilingan xodim hech qanday tayyorgarliksiz to'g'ridan-to'g'i rizmatga chiqarilish, vazifalar yuklatilish. Bu tartib va sinov uch oy, ya'ni qisqa muddat ekanligi yosh xodimlarning xizmat vazifasini lozim darajada bajara olmasligiga, xatolarga yo'l qo'yishiga sabab bo'layotgan edi. Yangi tartib bo'yicha xizmatga endi faqat salohiyati nomzodlar tanlab olinadi hamda boshlang'ich kasbiy bilim va ko'nikalarni egallaganidan so'ng xizmat qilish uchun ruxsat beriladi. Dastlabki sinov muddati esa bir yilgacha uzaytirildi.

Ta'kidlash o'rinni, shu paytgacha yangi qabul qilingan xodim hech qanday tayyorgarliksiz to'g'ridan-to'g'i rizmatga chiqarilish, vazifalar yuklatilish. Bu tartib va sinov uch oy, ya'ni qisqa muddat ekanligi yosh xodimlarning xizmat vazifasini lozim darajada bajara olmasligiga, xatolarga yo'l qo'yishiga sabab bo'layotgan edi. Yangi tartib bo'yicha xizmatga endi faqat salohiyati nomzodlar tanlab olinadi hamda boshlang'ich kasbiy bilim va ko'nikalarni egallaganidan so'ng xizmat qilish uchun ruxsat beriladi. Dastlabki sinov muddati esa bir yilgacha uzaytirildi.

USTOZ-SHOGIRD AN'ANALARI

Endilikda II Oda "murabbiylik instituti"ni samarali amalga oshirishni tashkil etish, murabbiylar va yosh xodimlar faoliyatini monitoring qilish, baholash hamda uslubiy ta'minlash ishlari yo'liga qo'yildi.

Umuman, murabbiylar faoliyatini tashkil etish jarayonini tanqidiy o'rganish hamda mazkur yo'nalishni zamon va amaliyat talablarini inobatga olgan holda tubdan takomillashtirish choralarini belgilash ko'zda tutilmoqda.

Aslida bu borada ham dastlabki aniq choralar belgilangan. Misol uchun, yosh xodimlarga yoki bitiruvchilarga biriktirilgan murabbiylarga lavozim maoshining 20 fozi miqdorida har oylik ustama haq to'lanadi. Yosh kadrlarga biriktirilgan murabbiylar faoliyatini o'rganish orgali ularning kasbiy o'sishlari uzlusiz monitoring qilinadi.

Bu tajribali xodimlarga katta imtiyozlar yaratiladi, degani emas. Chunki xodimlar dastlabki sinov muddati davrida kodeks qoidalari va talablarini buzgan hollarda ularga biriktirilgan murabbiylar ayblilik darajasidan kelib chiqib, egallab turgan lavozimidan ozod etishgacha bo'lgan intizomiy jazoga tortiladi. Demak, shu tariqa murabbiylar mas'uliyati ham keskin oshiriladi.

XODIM HAR JIHATDAN TAYYOR TURADI

Qaror bilan kasbiy tayyorgarlik hamda idoraviy ta'lim sohasiga ham qator yangiliklar kiritilmoqda. Zotan, bu boroda ham tegishli chora-tadbirlar belgilandi.

Xususan, IV Akademiyasida ichki ishlar organlari ta'lim muassasalarining pedagog kadrlarini qayta tayyorlash tizimi yo'lg'a qo'yilishi, amaliyotdagi kuchi xodimlarni pedagog sifatida tayyorlash hamda pedagoglarning mutaxassisliklari sohaning o'ziga xos xususiyatlarini integratsiya qilish imkoniyatini yaratadi.

Qarorda barcha darajadagi ichki ishlar organlaringa jangovar shaylik va jismoniy tayyorgarlik darajasini oshirishni nazarida tutib, sportning yakka kurash turlari (yo'l jangi, sambova va kurash) bo'yicha hududiy terma jamoalar va sport sekiyalarini tashkil etish, psixologik xizmat ko'satish bo'yicha yangi tizimni joriy etish, uning moddiy-teknik bazasini rivojlanishirish, mutaxassislarni xorijiy olyi ta'lim muassasalarida qayta tayyorlash va malakasini oshirishni nazarda tutuvchi choralarini belgilash vazifasi qo'yilgan.

JAMOATCHILIK NAZORATI BO'LADI

Qarorning muhim jihatlaridan yana biri shuki, endi ichki ishlar organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazorati tizimi yaratiladi.

Shu maqsadda, ichki ishlar vazirligi va uning hududiy bo'limlari jamoatchilik asosida faoliyat yurituvchi soha olimlari, faxriyalar va jurnalistlardan iborat maslahat-kengash organi, ya'ni jamoatchilik kengashlari tuziladi.

Qaror bilan kengashlarning ham vazifalari aniq belgilab berildi.

Aytish mumkinki, davlatimiz rahbari imzolagan hujat ichki ishlar organlari xodimlarining ma'nayi-axloqiy fazilatlari yuksalishiga, tartib-intizom va qonuniylik mustahkamlanishiga, xodimlarda bilim va mas'uliyat ortishiga xizmat qiladi. Va, pirovadida aholining tizimdan chin dildan roziligiga erishishimiz garovi bo'ladi.

**Faxreddin RAHMATOV,
viloyat IIB boshlig'i o'rinnbosari,
polkovnik.**

Aniq fanlar ichida eng murakkabi - matematika. Olimlarimiz orasida bu fan sohasida o'ziga xos maktab yaratib, dunyoga dong taratganlar ham bor. Ulardan biri Samarqand davlat universiteti matematika fakultetining matematik analiz kafedrasi dotsenti, olim Norjigit Rajabovdir.

Matematika fani bilimdoni

meduri vazifasini bajardi.

Domla qator yillarda universitet qabul komissiyasi mas'ul kotibi, matematika fani bo'yicha komissiya raisi, shuningdek, ko'p yillarda qabul komissiyasi a'zosi sifatida xizmat qildi. Us-tozing faoliyatini davomida 25 ta ilmy, o'quv-uslubiy qo'llanma yaratadi.

Norjigit Rajabov 1995-yildan Ishtixon tumanidagi 73-umumta'lim maktabida, 2018-2019-yillarda Samargand shahridagi 43-maxsus o'rta ta'lim maktabida matematika fanidan o'quvchilarga dars berdi.

Tajribali ustoz 2019-yilda yana Samargand davlat universiteti algebra va geometriya kafedrasida dotsent vazifasida ish boshladi. Hozirda matematik analiz kafedrasida dotsent lavozimida ishlab kelmoqda.

N.Rajabov turmush o'rtog'i Shafoat ona bilan 6 nafr o'g'il va qizni voyaga yetkazib, tarbiyaladi. Hozirda 20 nafr nabora va chevralari ardog'ida.

Bugun o'zining qutlug' 80 yoshini

qarshilayotgan, o'zbek matematikasida o'ziga xos maktab yaratgan olim Norjigit Rajabov oиласи, do'stlari va shogirdlari davrasida bugungi farovon va tinch zamonga shukrona aylib yashamoqda.

Muhiddin MO'MINOV,
Samargand davlat universiteti
matematika fakulteti dekani,
professor.
Haydar RO'ZIMURODOV,
Abduholiq ARZIQULOV,
dotsentlar.

Mehribon ustoz, tajribali rahbar

**Bir ustozimiz hozirgi
zamon zayli, hayot va
tibbiy xizmat sifati hamda
turmush darajasining
oshganligiga ishora qilib,
"70 yosh aslida donish-
mandlikning boshlanishi",
degan edi. Hayot yo'li
ko'pchilikka namuna
bo'ladigan, oilasi va shogirdlarining
sevimli insoni bo'lgan Toshkent davlat
iqitsodiyot universiteti**

Samarqand filiali direktori, iqtisod fanlari doktori, professor Olim Murtazayev bugun shu qutlug' yoshga to'idi.

boshqaruva fakulteti dekani, kafedra muduri lavozimlarda ishladi. 2009-yilda doktorlik dissertatsiyasini himoya qildi.

Shuni alohida ta'kidlash lozimki, Samargand qishloq xo'jalik institutida domla xalqaro darajada tan olingan yetku olini va rahbar sifatida tanildi. 2001-yilda Samargandga ilk bor xalqaro loyihalarini keltirishda bosh bo'ldi va bu ishining samarasini o'laroq mamlakatimizdagi turli oliy ta'lim muassasalarida moddiy-teknik baza va ta'lim sifati rivojlandi. Samargand qishloq xo'jalik instituti va O'zbekistonning bir qator oliy o'quv yurtlari Yevropa Ittifoqi Tempus dasturi va Germaniyaning Vaynsferun universiteti loyihalarida koordinator sifatida ishtirot etdi.

Ta'limni xalqarolashtrish dasturlari natijasida 100 dan ortiq shogirdlari mamlakatimizning turli oliy ta'lim muassasalarida dars bermoqda. Hatto bir qator shogirdlari Germaniya, AQSh, Yaponiya, Janubiy Koreya, Fransiya va boshqa qator mamlakatlarda faoliyat ko'sratmoqda.

Olim Murtazayevning 1952-yilda G'allaorol tumanining Qoratosh qishloq idziyol oilda tavallud topgan. Us-tozing shajarasni Al-Hakim at-Termizi avlodiga borib taqaladi. Tagdi uni yoshligidagi o'zinovalari bilan oshno qildi. Bir yoshga kirar-kirmas mehribon otasi qozo qilib, oila tog'alriga yaqinroq bo'lgan Jomboy tumanining G'azira qishloq idiga ko'chib o'tadi.

Ustozning chirolyi tarbiya sohibi bo'lishiga u kishining oиласидаги мухит асоси ролинан. Унга раҳматли онаси истат ая чирошли та'лим-тарбиya берди.

Olim aka maktabni a'lo baholarga tugatgach, 1972-yilda Toshkent xalq xo'jalik institutiga o'qishga kirib, statistika ixtisosligi bo'yicha tugatdi. Bu darr uchun Toshkent shahridagi faoliyatining boshlanishi bo'ldi. Harbiy xizmatni o'tab qaytgach, O'rta Osiyo Qishloq xo'jaligi ekonomikasi ilmiy tadjiqot institutida ilmiy xodim bo'lib ishladi, so'ngra mazkur institut aspiranturasida tahsil oldi. 1987-yilda nomzodlik dissertasiyasi himoya qilganidan keyin faoliyatini Samargand qishloq xo'jalik instituti iqtisodiy nazariya kafedrasining o'qituvchisi sifatida davom ettirdi. Instituda qator yillarda assistant, dotsent, dekan muovoni, iqtisodiyot va

2019-yilda Prezidentimizning tashabbusi bilan Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samargand filiali tashkil etildi. Ustozning sa'y-harakatlarini bilan bu yerda mamlakatimiz rahbariyatini tomonidan qo'yilgan vazifalarni samarali amalga oshirish uchun yangi jamaoa tashkil qilindi.

Inson kim bo'lishidan qat'i nazar, unga asosiy yordamchi oиласи hisoblanadi. Bu borada ustozning turmush o'rtog'i va 5 nafr farzandlari, nabiralar doimo hamnafas.

Ustozga tabarruk 70 yoshingiz muborak bo'lsin, deymiz va ilm yo'lidagi mashaqqatlari faoliyatizingizda zaflarlar yor bo'lishini tilaymiz.

**Farhod AHOROV,
Ibrahim G'ANIYEV,
TDIU Samargand filiali o'qituvchilarini.**

Samarqand shahrida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Jo'rayev Kamoliddin Muhiddinovich notarial idorasida marhum Muxamadiyev Djurakulga (2019-yil 4-fevralda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoxda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Jo'rayev Kamoliddin Muhiddinovich notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

**Manzil: Samargand shahri
Abdurahmon Jomiy ko'chasi, 17-uy.**

Samargand shahrida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Nishonova Umida notarial idorasida marhum Abbasov Xaydar Xusenovichga (2020-yil 8-yundan vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoxda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Nishonova Umida notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

**Manzil: Samargand shahri
Rudakiy ko'chasi, 132/2-uy.**

Jomboy tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Mamatqulov Otabek Bolbekovich notarial idorasida marhum Sattarov Talib Mardonovichiga (2022-yil 28-avgustda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoxda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Mamatqulov Otabek Bolbekovich notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

**Manzil: Samargand shahri
Turkiston ko'chasi, 62-uy.**

Samarqand shahrida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Norqulov Umid Rustamovich notarial idorasida marhum Musinov Turakul Djurakulovichga (2019-yil 11-avgustda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmox

SO'Z GAVHARIN TERMOQ SAODATI

Davralarda biror yangi kitob haqida fikr yuritilganda, asarning mavzusi, badiyili, psixologik tahibili asosiy e'tiborda bo'ldi. Asarda mavzusi to'g'ri tanganligi, voqealarning hayotiy voqelikka qay darajada mos kelishi, badiy-estetik ta'sirchanligiga qarab baho beriladi. Bugungi kun o'quvchisini ishontirish, hayratga solish ancha mushkul vazifa. O'quvchining asar to'g'risida muayyan xulosalarga kelihsida uning asar muallifi haqida ma'lumotga ega bo'lishi ham muhim. Tahririyatda qo'limga sovg'a deya tutqazishgan "Tun tongga tutash" nomli kitobning muqovasiga ko'z tashlar ekanman, ichimda nimadir uzlighanday bo'ldi, ko'ksimda bir hayajonli titroq uyg'ondi. Go'y uzoq yillardan beri sog'in-gan, qo'msagan kishimni ko'rgandek holatga tushdim. Kitob muallifi o'tgan asr 90-yillari Samarqand adabiy muhitining ko'zga ko'rigan vakillaridan bira, adabiyyotshunos olim Ilhom Hasanov edi. Xonamga kirdimu, kitobni o'qishga kirish-dim. Kitobni o'qir ekanman, ko'z oldimda Ilhom Hasanovning sodda va o'ychan siyosasi qad rostlagandek bo'ldi, adabiyot to'garaklaridagi jo'shqin so'zlashlari bir-bir ko'z oldimdan o'tdi. O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi homiyligida chop etilgan bu kitobga yozilgan so'zboshida yozuvchi Xayriddin Sultonovning "Biz – Ilhom-joning yoru do'stleri uning favqulodda jiddiyatiqa, aql-zakovatiga, ilmiy-badiy salohiyatiga hamisha hayron qolar edik. Yuragimiz to'libiqib, havas qilar edik. U yigirma besh yoshida salmoqli tadqiqot yaratgan, fan nomzodi darajasiga erishgan, doktorlikni yoqlash taraddudida edi. Ilhomjon adabiyot dardi bilan yashardi. Nurli qalamidan to'kilgan sof, sodda, samimi satrlar goh qissa bo'lib, goh hikoya bo'lib kitobxon qalbiga yo'li izlardi", degan fikrlari kishini to'qinlantridi. Ilhom akani taniganima ham qariyb yarim asrga yaqin vaqt o'tib qo'yibdi.

SamDUDA bizga ta'lif bergan ustozlar haqida o'yaganda, tizginsiz xayollar beixtiyor talabalik davrlariga yetaklaydi. 1979-yilda SamDU o'zbek va tojik filologiyasi fakultetining tayyorlov bo'limiga qabul qilindim. O'qishga kiranming ertasi kuni paxta yig'im-teriniga jo'nab ketdik. Dala boshida bizni guruh rahbari bilan tanishtrishdi. Qotmagina, qo'ltig'ida kitob qistirib oлган, sokin va yoqimli, miyig'ida kulimsirab so'zlaydigan bu yosh domla Ilhom Hasanov ekan. Teridiman qaytgach kechki she'xonlik davralar, bayt-barak mushoiralarida domlaning so'zlaridan, o'qigan kitoblarimiz, adabiy jarayon haqidagi qiziqarli suhabatlar bizni unga tobora yaqinlashtirdi. Munosabatlarmiz fakultetga qaytgach yanada mustahkamlandi. Buxoroning Shofirkonida, mashhur yozuvchi Ahad Hasan xonardonida tug'ilgan bu yigitda ijodga bo'lgan muhabbat aslida unga oиласида ijodkarlar bilan bo'ladigan dilbar suhabatlaridan, atasining asarlaridan o'tganligini anglatik.

O'sha yillari mumtoz adabiyot, hozirgi o'zbek adabiyoti fanlari dan akademik Vohid Abdullayev, professorlar Botirxon Valixo'jayev, Nurdin Shukurov, Saydulla Mirzayev, Olibiljon Tohirova, o'zbek tilshunosligi bo'yicha Xudoyberdi Doniyorov, Rahmatulla Qo'ng'urov, Hamdam Berdiyorov kabi ustozlardan saboq oldik. SamDUning o'zbek va tojik filologiyasi fakultetida 1980-1985-yillarda, mamlakatda sobiq tuzum mafkurasini ulug'lash adabiyotning yetakchi g'oyasiga aylanlangan davrda o'qdidi. Shunday bo'lsa da, yuqori kurs bo'lgan sayin milliy adabiyot kelajagi uchun qayg'uradigan olimlarni yaqindan anglay bordik. Ilhom akani maslahati bilan fakultetda professor Nurdin Shukurov asos solgan "Shalola" she'riyat klubiga a'zo bo'ldim. Klubni Ilhom aka boshqaradi. Biz Samarqandagi olyigohlarda o'qydigan talabalar "Shalola"ning navbatdagisi yig'ilishini intiq bo'lib kutar va har bir uchrashuvdan bir ola assurotsular bilan qaytar edik. Ayniqsa, ustoz Nurdin Shukurov ishtirok etgan yig'ilish "Shalola"chilar uchun haqiqiy bayramga aylanardi. G'afur G'ulom ijodining haqiqiy bilimdoni bo'lgan Nurdin Shukurovning qo'llarini oldinga siltab "Zo'r karvon yo'lida yetim bo'tadek intizor ko'zlarda halqa-halqa yosh..." deb she'r o'qishlari o'sha davrda o'qigan ko'pchilik tala-balarning haligacha yodida.

Ilhom Hasanov adabiyot darslari va to'garaklarda badiyi ijd, jahon va o'zbek adabiyoti muammolari haqida bilim berish barobarda ijodga endigina qadam qo'ygan talabalarga yo'l-yo'riq ko'starat, qimmati maslahatlar beruvchi, o'zbek mumtoz asarlar bilimdoni, noyob iqtidor egasi, hayotini o'zbek adabiyoti rivojiga bag'ishlagan fidoyi olim, o'ziga xos uslubda ijod qiluvchi yozuvchi edi. U bosh bo'lib o'tkazgan "Shalola" yig'ilishiga nafaqat Samar-

bilan beriladi, kitobxon hayoti haqiqat va badiyi haqiqat chegarasini aniq belgilab ololmay qoladi va barcha voqealar rivojini rost idrok qiladi. Ilhom Hasanovning hikoyalarni birin-ketin birdan o'qib bo'lmaydi. Har bir hikoyasining o'ziga yarasha "yuk" ibor. Uning "Ota" hikoyasini o'qib, otaning ichki kechinmalar, azob beruvchi xotitalari o'zingizga o'tganligini, ko'nglingizni mahzunlik egallaganligini sezasiz. "Muhabbat" hikoyasida esa Ziyoning turmush zarbalar oldida qiynalib qolganligi ko'nglingizda achinish tuyg'ularini uyg'otadi. "Keng uying kelinchagi" hikoyasida oilaviy munosabatlar, muhabbat va nafrat chegarasida yashash azoblarini boshdan o'tkazayotgan kelinchak iztiroboli ifodalangan.

Ilhom Hasanovning ilk ijod namunalardan bira bo'lgan "Safar" hikoyasi o'zining kompozitsion qurilishi bilan ajralib turadi. Birgina shu asar to'g'risida qisqacha mulohaza yuritsak. Hikoya qahramoni bo'lgan Safarning xatti-harakati, syuyetiga asos bo'lgan voqealar tabibiyligi bilan o'quvchi e'tiborini o'ziga jaib qiladi. Asar qish mavsumi tasvir bilan boshlangan. Ayrim o'rnlarda tasvir shunchalik jonlikli, kitobxon o'zini go'yo hikoyada tasvirlangan qishloqda deb his qiladi, qishning izg'irin sovug'i his qiladi: "Tun sukunatini qiyshiq darichaning cho'ziq g'ijirlashi buzdi. Jimitday bola qo'li-da o'rog, paxtasi to'zigan yirtiq to'ni ustidan beliga arqon o'rab ko'chaga chiqdi. Yumshoq qorni bog'archilat bosgancha yerdan ko'z umzay tez-tez yurib ketdi. Qishloqdan chiqib, dala tomon burildi. G'o'zapoyasi beligacha qorga ko'milgan maydon boshida to'xtadi. Qo'llarini bir-biriga ishqab, "kuh-kuh"lab isitgan bo'idi, egilib g'o'zapoya o'rishga tushdi.

G'o'zapoya muzday qotgan. Sovuq bolaning qo'llarini karaxt qilib tashladi. U go'yo buni sezmagandek burnini tez-tez tortib, uyu yotgan bermor onasini o'ylardi. Shu topda ona sovuq uysa, ko'zlarini eshikka qadab uni kutyapti. Sandalni isitishga, tandirni bir qizdirib olishga yetadigan o'tin o'rsa edi. Uy bir oz isigach, ona ham tezqoz oyoqqa turarmidi...

Qishda qiyinalib yashayotgan ona va bola to'g'risida ma'lumotga ega bo'lgan o'quvchi voqeaneing davomi bilan qiziqadi va hikoyani o'qish davomida bolaning pochtalonga duch kelishi va otasining frontda halok bo'lganligini eshitganidagi ruhiy holdat tasviriga duch keladi. Safar bu xabaridan gangib qoladi va onasining sog'ligini o'ylab, bu haqda onasiga aytmaslikka qaror qiladi. Ammo dardlarini ichiga sig'dira olmay, yig'layotgan itiga so'zlaydi:

Safar itni quchoqlab cho'kkaladi, boshini boshiga surkadi.

- Sen ham eshitdingmi, Mominjon? Endi nima qilamiz, onamiga deymiz?.. Mayli, sen yig'la, men uchun ha yig'la, men esa yig'lamasligim kerak, men endi bola emasman, tushunyapsanmi?

It una yosh to'a ko'zlarini iltijo va umid bilan tikib turardi.

Har bir hikoyani o'qigach, uning tsarida o'ylar girdobida qolar ekansiz, yozuvchiga bu voqealar qog'ozga tushirish qanchalik mashaqqatli bo'lganligini ich-ichingizdan his qilasiz.

Ilhom akani suhabatlarida eshitgan ko'plab gaplarning aslida hikmat ekanligini, adabiyot muammolari, badiy ijod taqdiri haqidagi fikrlari endi boshdashoratday bo'liji tuyuladi. Bu boroda Ilhom akani shogirdalaridan bira bo'lgan Bahodir Qobil "Oldin-roq his etish... Iste'dod degani balki shudir. Fozillizi ham shu bo'lsa kerak, ehtimol. Olimgu odamliy desayam bo'lар, balki... Adolatsizlik oldidagi,adolatsizlikka uchragan va adolat muhokama etilayotgan yig'ilishlardagi holatlarini, jor kuydirishlarini tasvirlash uchun, avvalo, odam o'sha tabiatga sazovor bo'lishi lozim. Ilhom aka mening ko'z o'ngimda har bir harakati bilan zulmatilma bir qarashda chekinishga majbur qiladigan qilichday bo'lib qolaveradi", deganda ming karra haq.

Ilhom aka bugun oranzida bo'limasa-da, asarlarida, do'stleri va shogirdlari ko'lini yashamoqda. Yozgan kitoblari, dilbar asarlar har bir o'quvchini "Tun tongga tutash"ligidan ogoh etmoqda. Zero, ijodkor umrining mazmuni ham shunda!

Tolib JO'RAYEV,
filologiya fanlari nomzodi.

O'qing, qiziq

Keyingi 200 yilda odamlar "sovigan"

Olimlar so'nggi 200 yil ichida sog'lom odamlarning o'ttacha tana harorat deyarli 0,6 darajaga – Selsiy boyicha 37 darajadan 36,4 darajaga tushganini aniqladi. Ilgari shifokortar tananining normal harorat pasayishi ko'plab yuqumli kasalliklarni mag'lub etgan zamonaliv sivilizatsiyaning "yot ta'siri", deb o'ylashgan. Gigiyena va emlash tufayli turli qo'zg'atuvchilarni keltirib chiqaradigan yashirin yallig'anish jarayonlari kamaygan va inson tanasida ular bilan kurashish uchun qo'shimcha issiqlik sarflashiga ehtiyoj kamaygan, deb ishonilgan.

Oxirgi farazlardan yana biri: odamlar tashqi muhitni moslashtirishi (isitish va kondisyoner tizimlari o'rnatalish) tufayli tana "ortiqcha" issiqlik hosil qilmay qo'yan.

Samolyot qanchalik past uchsa, iqlimga shunchalik kamroq zarar yetkazadi

Muammo samolyot ortida qoluvchi mayda muz kristalli zich qatlama ega harakat chizig'ida.

Ushbu kristallar Yer yuzasidan ko'tarilgan issiqlikni aks ettiradi, issiqxona effektini kuchaytiradi va global isishni oshiradi. Agar samolyot 7,5 kilometr balandlikda uchsa, inversion chiziq deyari bo'lmaydi. 19 kilometr balandlikda ko'tarilsa, samolyot iqlimga zarar keltiradi.

Yolg'iz odamlarning miyasi o'ziga xos tarzda ishlaydi

Ma'lum bo'lishicha, odam qanchalik kam muloqot qilsa, miyaning defolt-tizimi faolroq ishlaydi: bu tizim xotiralari, kelajakni rejalashtirish yoki taxminini senariyalar taqdim etish kabi murakkab fikrlash jarayonlari uchun "mas'ul".

Saraton kasalligining oldini olish uchun kechqurun emas, ertalab mashq qilish ma'qul

Olimlar buni shunday izohlaydi: melatonin – "uyu gormoni" saraton hujayralari rivojlanishining oldini olishga yordam beradi. Uyqandan oldingi sport esa uxlashtiga xalaqit berib, melatoningta to'sqinlik qiladi.

Avtomobil chiqindilari asalarilarni unutuvchan qiladi

Ular hid sezmay qoladi va nektarni kamroq to'plashadi. Dunyoda kamayib ketayotgan asalarini saqlab qolish uchun pestisits va boshqa kimyoviy moddalarдан voz kechishning o'zi yetarli emas. Benzin va dizel yoqilg'isida ishlaydigan mashinalar kamaysa foydalii.

Internet ma'lumotlari assosida
Gulnora XOLDOROVA tayyorladi.

Topmadim

(Alisher Navoiy g'azaliga muxammas)

Yaxshig'a ko'z tutdim-u, shirin zabone topmadim.
Bog'ni barpo etdim-u bir bog'bone topmadim.
Tole in'om etdim-u baxtdin nishone topmadim,
Mehr ko'p ko'rguzdim, amro mehribone topmadim,
Jon base qildim fido, oromijone topmadim.

Dahr ichinda men o'zimdek xoksore ko'rmadim,
Kuzni ko'rdim, qishni ko'rdim, lek bahore ko'rmadim.
Intizor bo'ldum, valekin intizore ko'rmadim,
G'am bila jonimg'a yettim, g'amusore ko'rmadim,
Hajr ila dilxasta bo'ldum, dilsitone topmadim.

Ne qaro ko'z, ne shirin so'zlar qilurlar qasdi jon,
Qasdi jon etgan go'zallar qo'ymag'ay hargiz omon.
Ham olur jon, ham malomat aylag'aylar begumon,
Ishq aro yuz ming malomat o'qiga bo'dum nishon,
Bir kamon abro'da tuzluqdin nishone topmadim.

Boshlar uzra abri boron tinmayin solmish suron,
Ashklarim selobidan to'gay hovuzlar begumon.
Har kishi hayron qolur bul ko'nglima boqgan zamon,
Ko'nglim ichra sarv o'qdir, g'uncha-paykon, gul-tikon,
Dahr bog'i ichra mundoq gulistone topmadim.

Ishq aro kuysam-da yuzni o'zga yoqqa burmadim,
Ming taraddud birla ishqda sokin turmadim.

Mushtariy ilhom

Bir nafas shodmon bo'libkim, davr-u davron surmadim,
Hush mulki ichra sendek shohi zolim ko'rmadim,
Ishq ko'yida o'zimdek notavone topmadim.

Qancha shoirlar yaratmish ikki dilxon qissasini,
Farhod - Shirin bila Layli-yu Majnun qissasini,
Cho'ldagi sayrona-yu hamda Bihistun qissasini,
Ko'p o'qudum Vomiqu Farhodu Majnun qissasini,
O'z ishmidtan bul-ajabroq dostone topmadim.

Navyuvon ichinda bo'lsin, ey Navoiy, garchi men,
Ko'p yamon ichinda bo'lsin, ey Navoiy, garchi men,
Xonumon ichinda bo'lsin, ey Navoiy, garchi men
Ul amon ichinda bo'lsin, ey Navoiy, garchi men
Bir zamon ishqida mehnatdin amone topmadim.

Har bir ishda ul tag'ofil bandasin yuz qatla xayf,
Oqil ermas, g'ofil arzandasin yuz qatla xayf.
Mavluva, ayt, dahri dunning shikvasin yuz qatla xayf,
Tab' ganjidin maoni yurdasin yuz qatla xayf,
Kim nisor etmakka shohi xurdadone topmadim.

Mavluda RO'ZIYEVA,
Ishtixon tumani.

Vatan nima?

Tomirimda oqqa zarra tomchi qon
Mening Vatanimrid, muhabbatimrid.
Har tola sochimdan tovonimgacha
Vatanga sevgimdir, sadoqatimdir.

Hech bir ta'riflarsiz sevaman uni,
Madhiga so'z izlab lolu hayronman.
Aslida mening ham o'zim bir Vatan,
Bag'rida yayragan erka jayronman.

Vatan farzand uchun kechib suv, olov,
Bir burda non uchun timmagan tandir.
Ayozli kunlarda muzlab oyog'i
Dadam dalalarda chopgan tikondir.

Vatan - onam ekkan ul gulu rayhon,
Tong sahar hovilma sepilgan suvdir.
Tuprog'in hididan hanuz sarmastman,
Bu ishqdan tillarim gungu soqovdir

Vatan - ustoz degan nomga sadoqat,
Bir umr halollik nonini yegan.
Yaratqan ko'ksiga taqgan nishonin,
Oqil farzandlarning padari degan.

Vatan - kelinlarin alqab avaylab,
O'g'lining ko'ngliga qaragan onam.
Muhabbatin qo'shib zuvalasiga
Bizga issiq norlar yopgan qaynonam.

Vatan nima bilasizmi, do'st?
Vatan yo'llarimga intiq ukamdir.
Sog'inch'i onamming yuragida dog',
Jannat bog'larida yurgan o'mdir.

Vatan - bolalarim shodon kulgusi,
Tunlari chiroq'i o'chmagani sira.
Kunlik hayotiga dasturi amal
Begimning latzidir, eng sof tuyg'usi.

Vatan momolaram aytgan alladir,
Qadim ohanglardir qadim yalladir.
Kechalar termulib